

larne kulture

„, zamisli svobode pa ne“

spremenilo. Naši kolegi iz društva Afriški center in nekaj zaskrbljenih staršev so uspešno dosegli spremembe učbenika in učnega načrta za geografijo, tako da so najbolj problematične stvari zdaj urejene.”

► O katerem učbeniku govorite?

“O učbeniku za geografijo, ki so ga pred leti uporabljali za takratni sedmi, zdajšnji osmi razred osnovnih šol. V njem so bile predstavljene človeške populacije skozi rasne tipe. Problematično je bilo navidez dobronamerno namigovanje, da z raso ni nič narobe. A zakaj to sploh omenjati, če pa pojem rase ne v biologiji ne v kulturi nima nikakršne veljave?! S tem pojmom si morda lahko le pomagamo pri zamišljanju človeške raznolikosti. Problematična je hierarhija: kakor zahodnjaki nas, Slovane, vrednotijo kot manjvredne Evropejce, tako se mi postavljamo nad Afričane. Onemogočiti je treba sleherni vzvod, ki kakorkoli vzpostavlja tovrstno hierarhijo. V učbeniku je bilo to izpeljano zelo subtilno: kdor je rasno drugačen, je tudi kulturno drugačen. Praviloma ga, predvsem na fotografijah, prepoznavamo kot primitivnejšega od nas. Najbolj perfidna oblika tovrstnega zamišljanja drugih se skriva v navidez afirmativnih izjavah, češ da so oni srečni, ker še živijo v skladu z naravo; učimo se od njih, bodimo do njih prijazni in jim pomagajmo ohraniti njihovo naravnost. To je srčika sodobnega rasizma! V učbenikih so bile, na primer, fotografije prebivalcev Amazonije in Papue Nove Gvineje, oboroženih z loki in puščicami, češ, oni so taki in naj ostanejo taki, srečni v otroški dobi človeštva. Kaj pa če si tega ne želijo? Obstajajo precej boljši načini prikazovanja populacij, a žal smo še zmeraj daleč od njih. Marsikaj dedujemo, in tudi nekateri stavki v današnjih učbenikih ostajajo skoraj nespremenjeni že od 19. stoletja.”

► Kdaj pa bo v šoli ustrezno predstavljena popularna kultura?

“Odgovoril bom cinično: upam, da nikoli. Kajti le tako bom živel z upanjem, da je v naši družbi in naših življenjih še mogoče kaj spremeniti. Če bo popularna kultura kdaj prišla v šolske učbenike, bo postala mrtvo znanje, namenjeno zgolj brušenju diamanta, imenovanega šolska duša. Dokler jo mladi uživajo v prostem času in jo spontano soustvarjajo, je še upanje. Zelo pa me skrbi, da v zadnjih letih ne na Slovenskem ne v tujini nismo dobili novih bendov, novih zvrsti, ki bi jih snovali res mladi ustvarjalci. Vedeti namreč moramo, da so bili člani Beatlov, Stonesov in tako rekoč vseh punk bendov na začetku svoje glasbene poti stari štirinajst, petnajst, šestnajst let. Eden od bendov na Slovenskem, ki je uspel in postal spodobno velik, je Metalsteel, v katerega so

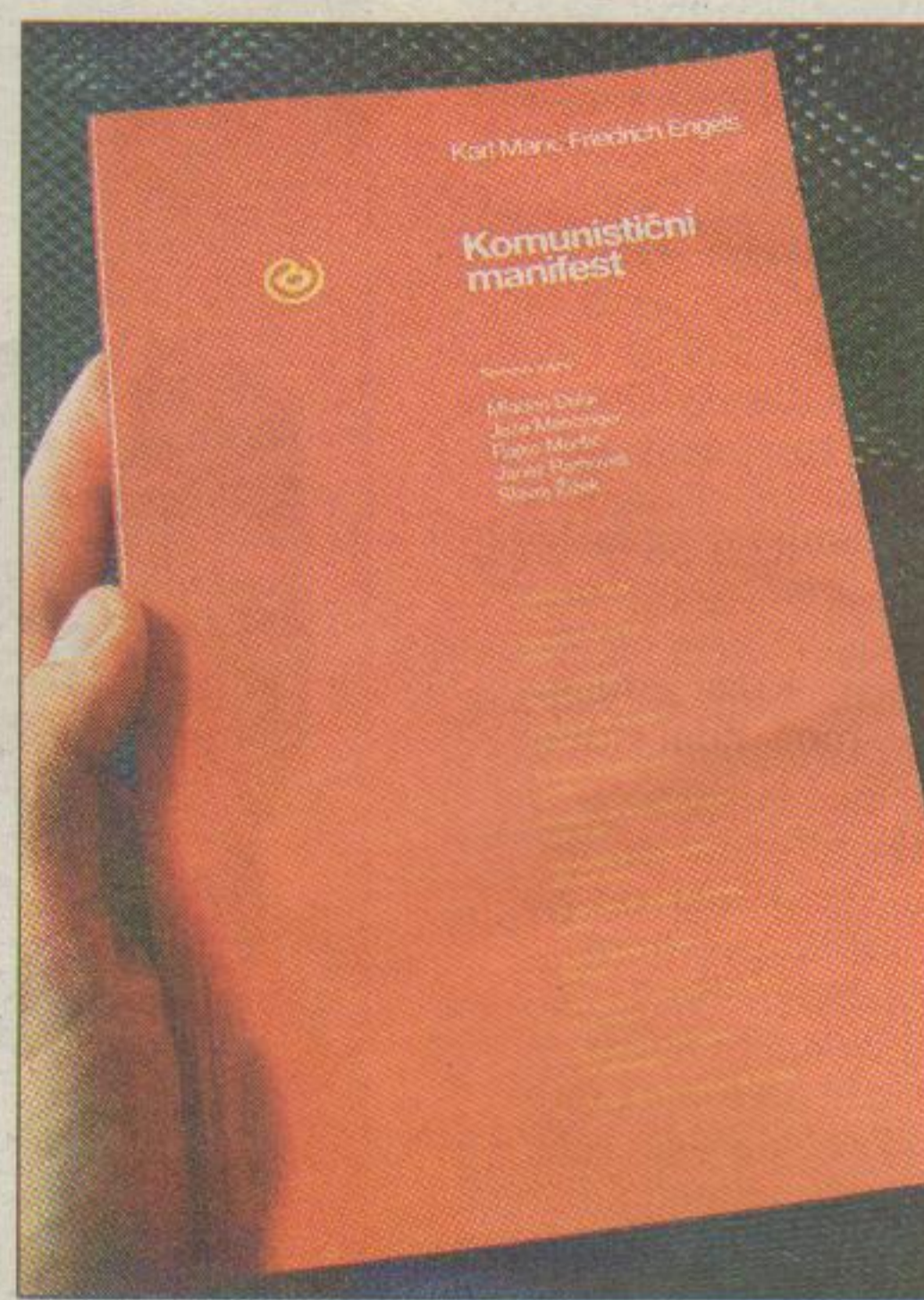
revolucije in zakaj je bil rock'n'roll za realni socializem nevarnejši od disidentov.”

► Poleg Marxa so se vrnil tudi Pankrti in Niet. Lahko tudi tu najdemo kaj koristnega za naš čas?

“Ne. V Marxu se skriva več duhovitosti kot v Pankrtih. Nikoli nisem bil panker, a ljudje si domišljajo, da sem bil del te scene, ker sem jo raziskoval in o njej pisal. Bil sem le poslušalec, ljubitelj alternativne glasbe. Poslušati te bende po tolikšnem času je žalostno, ker ... Danes bi rad poslušal štirinajst, petnajst let stare ustvarjalce in njihovo delo. Kar je zadnja leta res zanimivo, je Klubski maraton, ki ga prireja Radio Študent. Tam se vedno najde nekaj bendov, ki kasneje postanejo veliki, seveda za naše razmere. Premorejo sveže ideje.”

► V napovedi enega vaših predavanj je pisalo, da boste pojasnjevali razliko med pristnimi in nepristnimi glasbenimi zvrstmi, slogi, pesmimi. S kakšnim aparatom počnete to?

“Z nikakršnim, kajti tega ni mogoče storiti. Napoved je bila provokacija. O ideologiji in pristnosti sem napisal članek, ki je nekako povezan z mojim uvodom v *Komunistični manifest*. Naslonil sem se na starejšo pesem, afroameriško klasiko *War is Good for Absolutely Nothing* (V vojni ni prav nič dobrega), in članek naslovil *Authenticity is Good for Absolutely Nothing* - avtentičnost ne prinaša ničesar dobrega. Naša vera v avtentičnost je namreč problematična, nevarna. Dobro vemo, da se nam vsak glasbenik, vsak bend, ki ga vzljubimo in

Sveži ponatis Komunističnega manifesta

izvajati in razumeti. To je fatamorgana! Ne obstaja kultura, ki je v lasti določene skupine. Obstajajo le interakcije med posamezniki, kjer se ustvarjajo prividi skupnosti; te niso nič naravnega, obstoječega, trajnega. Tu pridemo do jedra Komunističnega manifesta, kjer Marx pravi, da kapitalizem ves čas revolucionira

“S komercializacijo interneta in z njegovo uporabo v globalni ekonomiji se je marsikaj spremenilo. Internet je postal eno od osišč cenzure in današnjih bojev, ki spominjajo na prejšnje razredne. Vrtijo se zlasti okrog intelektualne lastnine in pravice do uporabe določene vednosti.”

spremljamo, prej ali slej ... ne bom rekel zameri, ampak napravi nekaj, zaradi česar ga zavrnejo, ker izda naša pričakovanja. Tipičen primer je Metallica - nekateri oboževalci so jo zapustili že ob izidu tako imenovanega *Črnega albuma*. Da verjameš v pristnost benda, ki ga imaš rad, ni nič narobe. To je predstava, s katero živimo in ki generira privrženost glasbi. Če pa na te reči pogledamo resneje, spoznamo, da se v glasbi ne skriva nič drugega kakor sama gola glasba. Mi smo tisti, ki ji bodisi pripisujemo bodisi odrekanje pristnosti. Problem pristnosti pa ... Vzemimo za primer jazz. Sem velik ljubitelj določene smeri jazza, tam nekje od poznega Johna Coltrana iz šestdesetih let dalje. Včasih slišimo, da jazz lahko igrajo le 'črnci'. Še več - da ga imajo v krvi! Da ga nihče ne more igrati kakor oni.”

► Je tudi to rasizem?

“Natanko tako. To je rasizem! Jazz lahko igra kdorkoli, kjerkoli, kakorkoli. Če pristnost izraza pripisujemo le eni populaciji, smo v resnih težavah. Podobno velja za izjavo, češ da imajo Romi oziroma 'Cigani' glasbo v krvi. Tiščimo jih tja, v glasbo, kjer naj bi bili najboljši, silimo jih, da ostajajo drugačni od nas. V tovrstnem pojmovanju avtentičnosti se skriva kulturalizem, ki je vrsta rasizma. Češ, 'Indijanci' naj živijo v getih, naj plešejo svoje plemenske plesne in se ne ukvarjajo s tistim, s čimer se ukvarjamo mi. A tovrstni rasizem je dokaj prepoznaven. Manj opazen in zato nevarnejši je tisti, ki se skriva v prepričanju, da obstajajo skupine ljudi, ki imajo določeno skupno kulturo in si kulturne vzorce prenašajo iz roda v rod. To je predstava evropskega kulturnega nacionalizma z začetka 19. stoletja. Vzemimo stereotip: tipični Slovenec mora iti na Triglav in plesati polko. To naj bi bilo naše bistvo, ki smo ga podedovali in na katerega nimamo nobenega vpliva, tudi če smo polko uvozili v poznih štiridesetih letih 19. stoletja, da o hoji na Triglav ne govorimo. Enako je v popularni kulturi. Določena zvrst, denimo metafi ali trip-hop, naj bi bila rezervirana za posamezno skupnost, in le člani te skupnosti naj bi jo bili sposobni

razmerja med ljudmi, spreminja razmerja med delom in kapitalom, ki ga delavci ne morejo dohajati. Sistem to počne tako hitro, da se vse, kar imamo za trajno, razblini v nič. Zato iščemo druge alternative. Ena takih je tudi predstava o narodu, o nacionalni državi, ki nam jo kapitalizem vsiljuje kot nekaj trajnega. Prepričuje nas, da živimo v skupnosti s koreninami, ki je tu že od vekomaj in bo tu za vekomaj ostala. Edina rešitev, ki jo vidim, je vzporedna ustvarjalnost v popularni kulturi, kjer naj mladi proizvajajo nove, sveže ideje, ki prehitujejo siceršnjo družbo.”

► Kako resno jemljete elektronsko kulturo?

“Zelo resno. Ampak zdaj je že stara. Moje estetske preference so izjemno široke, in ena od zvrsti, ki mi je bila vselej zelo blizu, je elektronska glasba. Od samega začetka. Vesel sem izjemne širine, v katero se je v nasprotju s pričakovanji razvila. Ni prevladala le ena zvrst, denimo house ali techno. Ob njiju se je razvil še cel niz različnih podzvrsti, od majčkenih do izjemno obsežnih. Ta pestrost nam prepričuje, da bi govorili o zgolj eni elektronski kulturi.”

► Za konec - vas raziskovalno zanima tudi slovenska Istra, kamor z družino prihajate uživati mir?

“Prostora, v katerem vsaj občasno bivaš, običajno ne jemlješ za predmet raziskave. Je pa ena stvar, ki jo bom prej ali slej obravnaval - šagre. Zanima me zlasti glasbeni repertoar in njegovo spreminjanje od šagre do šagre. Istrski prostor je v vseh pogledih zelo zanimiv. Še posebej zanimiv je Koper. Ne glede na to, kaj si kdo misli o Marku Breclju, je Mladinski kulturni in socialni center ena redkih zvezd na slovenskem nebu, ki že dvajset let sijejo, kakor je treba. Breclju, ki je za še eno generacijo starejši od mene, v igro uspeva pritegniti mlade. Četudi se iz vsake generacije morda odzovejo le dva, trije, je to že dovolj, da se vzpostavlja kontinuiteta delovanja v sferah, ki dajejo upanje, da je pri nas mogoče razmišljati tudi drugače.”

ANDRAŽ GOMBAČ

“Je pa ena stvar, ki jo bom prej ali slej obravnaval - šagre. Zanima me zlasti glasbeni repertoar in njegovo spreminjanje od šagre do šagre.”

se pred osmimi, devetimi leti združili takratni osnovnošolci. Izdali so nekaj zelo kakovostnih plošč in slovenski metal nekako pognali naprej. Najstniška leta so najpomembnejša za ustvarjalnost na področju popularne kulture, ne le glasbe, in veliko škode bi naredili, če tej generaciji vsakič znova ne bi dopustili nekaj samozavesti in če bi jo že v šoli zatolkli z učnimi urami iz popularne kulture. Dokler je popularna kultura zunaj šole, jo dojemamo kot vsakdanjo resničnost, ne kot kulturo. V šolah naj torej ostanejo Beethoven, Mozart in podobni, Beatle in Metallico pa pustimo zunaj. Po drugi strani bi bilo dobro, priznam, resneje obdelati zgodovino popularnih kultur v 20. stoletju. Brez tega namreč ni mogoče razumeti, kaj se je dogajalo v novejši zgodovini. Ni mogoče razumeti, zakaj je leto 1989 bolj plod kulturne kot politične